

فهرست مطالب

پیش گفتار	۱۵
فصل اول: معناشناسی اصطلاحات تجارت الکترونیکی	۲۱
مقدمه	۲۱
مبحث نخست: واژه‌شناسی اصطلاحات کنوانسیون ECC و قانون تجارت الکترونیکی ایران	۲۲
گفتار نخست: واژه‌شناسی اصطلاحات کنوانسیون ECC	۲۲
الف. داده‌پیام (Data Massage)	۲۲
ب. مراسله (Communications)	۲۲
ت. مراسله الکترونیکی (Electronic Communications)	۲۳
ث. منشأ مراسله الکترونیکی (Origin of Electronic Communications)	۲۳
ج. مخاطب مراسله الکترونیکی (Addressee of Electronic Communications)	۲۳
ح. سیستم اطلاعاتی (Information system)	۲۳
خ. سیستم پیغام خودکار (Automated Message System)	۲۴
د. محل کسب و کار (Place of Business)	۲۴
گفتار دوم: واژه‌شناسی اصطلاحات قانون تجارت الکترونیکی ایران	۲۴
الف. ارجاع در داده‌پیام (Incorporation By Reference)	۲۵
ب. تمامیت داده‌پیام (Integrity of Data Massage)	۲۵
ت. سیستم رایانه‌ای (Computer System)	۲۵
ث. سیستم اطلاعاتی مطمئن (Secure Information System)	۲۵
ج. رویه ایمن (Secure Method)	۲۶
ح. امضای الکترونیکی (Electronic Signature)	۲۶
خ. امضای الکترونیکی مطمئن (Secure Electronic Signature)	۲۶
د. امضاکننده (Signatory)	۲۶
ذ. شخص (Person)	۲۷
ر. سنجش عقلانی (Reasonableness Test)	۲۷
ز. مصرف‌کننده (Consumer)	۲۷

س. تأمین‌کننده (Supplier).....	۲۷
ش. وسایل ارتباط از راه دور (Communication Means of Distance) ...	۲۷
ص. عقد از راه دور (Distance Contract).....	۲۷
ض. واسط بادوام (Durable Medium).....	۲۸
ط. داده‌پیام‌های شخصی (Private Data Massage).....	۲۸
مبحث دوم: تعریف عقد الکترونیکی.....	۲۹
مبحث سوم: تحصیل معنای تجارت الکترونیکی از حقوق ایران و الکترونیکی.....	۳۳
گفتار نخست: معنای تجارت الکترونیکی در حقوق ایران.....	۳۳
الف. شمولیت تعریف لغوی بیع فیزیکی نسبت به تجارت الکترونیکی.....	۳۳
ب. شمولیت تعریف اصطلاحی بیع فیزیکی نسبت به تجارت الکترونیکی.....	۳۷
گفتار دوم: معنای تجارت الکترونیکی در حقوق تجارت الکترونیکی.....	۳۷
گفتار سوم: قلمرو معنای تجارت الکترونیکی.....	۵۰

فصل دوم: پیشینه تجارت الکترونیکی در مقررات حقوق الکترونیکی.....

مقدمه.....	۵۳
مبحث نخست: پیشینه تجارت الکترونیکی در اسناد بین‌المللی.....	۵۴
مبحث دوم: پیشینه تجارت الکترونیکی در اسناد ملی ایران.....	۵۷
مبحث سوم: پیشینه نمایندگی الکترونیکی در ایجاد ارتباطات الکترونیکی.....	۶۰
گفتار نخست: استفاده از نمایندگی الکترونیکی در تشکیل تجارت الکترونیکی.....	۶۰
گفتار دوم: نحوه انتساب عملیات نمایندگی الکترونیکی به طرفین تجارت الکترونیکی.....	۶۵
الف. نمایندگی الکترونیکی به منزله شخصیت حقوقی.....	۶۷
ب. نمایندگی الکترونیکی به منزله نمایندگی حقوقی.....	۶۹
ت. نمایندگی الکترونیکی به منزله وسیله تبادل ارتباط.....	۷۰

فصل سوم: ویژگی‌های تجارت الکترونیکی و تفکیک آن از عقود مشابه.....

مقدمه.....	۷۳
مبحث نخست: ویژگی‌های تجارت الکترونیکی.....	۷۳
گفتار نخست: امضایی بودن تجارت الکترونیکی.....	۷۳
گفتار دوم: لزوم عقد تجارت الکترونیکی.....	۷۵
گفتار سوم: معوض بودن تجارت الکترونیکی.....	۸۰
گفتار چهارم: تملیکی بودن تجارت الکترونیکی.....	۸۰

فهرست مطالب □ ۷

گفتار پنجم: حاکمیت اراده بر عقد تجارت الکترونیکی	۸۲
الف. قلمرو حاکمیت اراده بر تجارت الکترونیکی	۸۳
ب. عوامل محدودکننده حاکمیت اراده بر عقد تجارت الکترونیکی	۸۵
۱. مخالفت عرف و عقلا	۸۵
۲. مخالفت کتاب و سنت یا قانون	۸۶
۳. مخالفت اخلاق حسنه	۹۰
۴. مخالفت نظم عمومی	۹۰
گفتار ششم: مغابنی بودن تجارت الکترونیکی	۹۱
گفتار هفتم: مال بودن عوض در تجارت الکترونیکی	۱۰۱
گفتار هشتم: عین بودن مَعْوُض در تجارت الکترونیکی	۱۰۴
مبحث دوم: تفکیک عقد تجارت الکترونیکی از عقود مشابه	۱۰۶
گفتار نخست: تفکیک تجارت الکترونیکی از اجاره	۱۰۶
گفتار دوم: تفکیک تجارت الکترونیکی از عقد معاوضی خاص	۱۰۷
گفتار سوم: تفکیک تجارت الکترونیکی از عقد قرض	۱۰۹
گفتار چهارم: تفکیک تجارت الکترونیکی از عقد هبه	۱۰۹
گفتار پنجم: تفکیک تجارت الکترونیکی از عقد صلح	۱۱۱
فصل چهارم: تفکیک فسخ تجارت الکترونیکی از نهادهای مشابه	۱۱۳
مقدمه	۱۱۳
مبحث نخست: تفکیک فسخ الکترونیکی از رجوع، خیار و جواز	۱۱۵
گفتار نخست: فسخ و ماهیت آن در عقود و ایقاعات	۱۱۶
گفتار دوم: رجوع و ماهیت آن در عقود و ایقاعات	۱۱۹
گفتار سوم: خیار و ماهیت آن در عقود	۱۲۰
گفتار چهارم: جواز و ماهیت آن در عقود و ایقاعات	۱۲۱
گفتار پنجم: تشابهها و تفاوتهای فسخ، جواز، رجوع و خیار	۱۲۵
مبحث دوم: تفکیک فسخ تجارت الکترونیکی از حق، ملک و حکم	۱۲۸
گفتار نخست: نظریه حکم انتزاعی	۱۲۸
گفتار دوم: نظریه ملکیت	۱۳۱
گفتار سوم: نظریه سلطنت	۱۳۳
گفتار چهارم: نظریه اختصاص	۱۳۵
گفتار پنجم: نظریه اضافه بیانی	۱۳۵

۱۳۹.....	فصل پنجم: فسخ تجارت الکترونیکی
۱۳۹.....	مقدمه
۱۴۰.....	مبحث نخست: فسخ تجارت الکترونیکی در قانون تجارت الکترونیکی ایران
۱۴۰.....	گفتار نخست: نهاد فقهی و حقوقی
۱۴۰.....	گفتار دوم: مفهوم عام معامله در اختیار حق انصراف
۱۴۱.....	گفتار سوم: مفهوم عام راه دور در اختیار حق انصراف
۱۴۲.....	گفتار چهارم: حداقل زمان اختیار حق انصراف
۱۴۲.....	گفتار پنجم: آغاز حق انصراف
۱۴۴.....	گفتار ششم: مورد اختیار حق انصراف
۱۴۵.....	گفتار هفتم: آمره بودن اختیار حق انصراف
۱۵۰.....	گفتار هشتم: تفکیک جریان اختیار حق انصراف در بخشهای یک معامله
۱۵۱.....	گفتار نهم: عدم توقف اختیار حق انصراف به دلیل خاص
۱۵۱.....	گفتار دهم: نسبت اختیار حق انصراف
۱۵۵.....	مبحث دوم: فسخ تجارت الکترونیکی در کنوانسیون ECC
۱۵۵.....	گفتار نخست: معنای انصراف از ارتباط الکترونیکی
۱۵۷.....	گفتار دوم: نسبت حق انصراف از ارتباط الکترونیکی
۱۵۸.....	گفتار سوم: آغاز حق انصراف از ارتباط الکترونیکی
۱۵۹.....	گفتار چهارم: مورد حق انصراف در ارتباط الکترونیکی
۱۶۰.....	گفتار پنجم: تکمیلی بودن حق انصراف از ارتباط الکترونیکی
۱۶۳.....	گفتار ششم: فوریت اعمال حق انصراف از ارتباط الکترونیکی
۱۶۵.....	گفتار هفتم: محدودیت حق انصراف از ارتباط الکترونیکی
۱۶۷.....	فصل ششم: قلمرو فسخ تجارت الکترونیکی
۱۶۷.....	مقدمه
۱۶۷.....	مبحث نخست: قلمرو فسخ تجارت الکترونیکی در اسناد حقوق ملی ایران
۱۶۸.....	گفتار نخست: حکم جریان اختیار مجلس در تجارت الکترونیکی
۱۷۰.....	گفتار دوم: حکم جریان اختیار حیوان در تجارت الکترونیکی
۱۷۱.....	گفتار سوم: حکم جریان اختیار شرط در تجارت الکترونیکی
۱۷۲.....	گفتار چهارم: حکم جریان اختیار کالاهای مصرفی روزانه در تجارت الکترونیکی
۱۷۶.....	گفتار پنجم: حکم جریان اختیار تأخیر ثمن در تجارت الکترونیکی
۱۷۷.....	گفتار ششم: حکم جریان اختیار رؤیت و تخلف از وصف در تجارت الکترونیکی

فهرست مطالب □ ۹

گفتار هفتم: حکم جریان خيار غبن در تجارت الكترونيكي	۱۸۰
گفتار هشتم: حکم جریان خيار عيب در تجارت الكترونيكي	۱۸۱
گفتار نهم: حکم جریان خيار تدليس در تجارت الكترونيكي	۱۸۴
گفتار دهم: حکم جریان خيار شرکت يا تبعض صفقه در تجارت الكترونيكي	۱۸۷
گفتار يازدهم: نتیجه	۱۸۸
مبحث دوم: قلمرو فسخ تجارت الكترونيكي در اسناد بين المللي	۱۹۰
گفتار نخست: قلمرو فسخ تجارت الكترونيكي در کنوانسيون ECC	۱۹۱
گفتار دوم: قلمرو فسخ تجارت الكترونيكي در کنوانسيون بيع بين المللي کالا	۱۹۳
مبحث سوم: نقد و ارزيابي قلمرو فسخ تجارت الكترونيكي در دو کنوانسيون	۲۰۱

فصل هفتم: مباني فسخ تجارت الكترونيكي

مقدمه	۲۰۷
مبحث نخست: مباني حق انصراف قانون تجارت الكترونيكي ايران	۲۰۷
گفتار نخست: حفظ نظم و امنيت تجارت الكترونيكي	۲۰۸
گفتار دوم: جلوگیری از ورود ضرر به مصرفکننده	۲۱۱
گفتار سوم: تبعیت تشريع از مصلحت و مفسده	۲۱۲
مبحث دوم: مباني حق انصراف از ارتباط الكترونيكي در کنوانسيون ECC	۲۱۵
گفتار نخست: رفع ضرر يا تروغي برای رفع عيوب اراده و اشتباه	۲۱۵
گفتار دوم: حمايت از استفاده کنندگان از ارتباط الكترونيكي	۲۱۹

فصل هشتم: روش های فسخ تجارت الكترونيكي

مقدمه	۲۲۵
مبحث نخست: روش های فسخ تجارت الكترونيكي در قانون تجارت الكترونيكي ايران	۲۲۶
گفتار نخست: روش فيزيكي فسخ تجارت الكترونيكي	۲۲۶
گفتار دوم: روش الكترونيكي فسخ تجارت الكترونيكي	۲۲۸
مبحث دوم: روش فسخ تجارت الكترونيكي در کنوانسيون ECC	۲۳۲
گفتار نخست: تصحيح خطای پيش آمده در ارتباط الكترونيكي	۲۳۲
گفتار دوم: اعلام خطا و انصراف از ارتباط الكترونيكي به مخاطب	۲۳۳
گفتار سوم: اجرای ساير مقررات بر آثار اشتباه	۲۳۵

۲۳۹.....	فصل نهم: آثار فسخ تجارت الکترونیکی
۲۳۹.....	مقدمه
۲۴۰.....	مبحث نخست: آثار فسخ تجارت الکترونیکی در قانون تجارت الکترونیکی ایران
۲۴۱.....	گفتار نخست: آثار فسخ تجارت الکترونیکی نسبت به گذشته
۲۴۱.....	الف. اثر فسخ تجارت الکترونیکی نسبت به خود عوض
۲۴۳.....	ب. اثر فسخ تجارت الکترونیکی نسبت به نمائات
۲۴۴.....	۱. نظریه‌های انتقال و عدم انتقال ملک در دوران خیار
۲۴۷.....	۲. بررسی حکم ثمن و مئمن در مسئله
۲۴۹.....	۳. آثار نظریه‌های مالکیت عوض عقد خیار بر نمائات در دوران خیار
	۴. آثار نظریه‌های مالکیت عوض عقد خیار بر تصرفات حقوقی در
۲۵۳.....	دوران خیار
۲۶۳.....	۵. نتیجه
۲۶۵.....	گفتار دوم: آثار فسخ تجارت الکترونیکی نسبت به آینده
۲۶۵.....	الف. زوال تجارت الکترونیکی
۲۶۶.....	ب. استرداد ثمن به مشتری
۲۶۶.....	ت. استرداد مبیع به بایع
۲۶۷.....	۴. گفتار سوم: ضمانت طرفین عقد نسبت عوضین مأخوذ
۲۶۸.....	الف. معنی و مفاد ضمان مقبوض به عقد مفسوخ
۲۷۱.....	ب. قلمرو ضمان مقبوض به عقد مفسوخ
۲۷۵.....	ت. شروط تحقق ضمان عوضین به عقد مفسوخ
۲۷۵.....	۱. غصب
۲۷۷.....	۲. استیلا
۲۷۹.....	۳. عدوان
۲۸۱.....	۴. حق غیر
۲۸۱.....	بند نخست: حق
۲۸۲.....	بند دوم: غیر
۲۸۳.....	ث. مستندات ضمان مقبوض به عقد مفسوخ
۲۸۳.....	۱. اجماع
۲۸۴.....	۲. اصل استصحاب
۲۸۵.....	۳. روایت نبوی
۲۸۶.....	۴. شرط ضمنی

۲۸۷.....	۵.سیره عقلائی
۲۸۷.....	ج.نتیجه
	مبحث دوم: آثار فسخ تجارت الکترونیکی در کنوانسیون استفاده از ارتباطات الکترونیکی در قراردادهای بین‌المللی ۲۰۰۵.....
۲۸۹.....	گفتار نخست: آثار فسخ تجارت الکترونیکی نسبت به گذشته.....
۲۹۱.....	الف.استرداد عوضین.....
۲۹۲.....	ب.استرداد منافع مستغفات از عوضین.....
۲۹۳.....	گفتار دوم: آثار فسخ تجارت الکترونیکی نسبت به آینده.....
۲۹۳.....	الف.زوال قرارداد الکترونیکی.....
۲۹۳.....	ب.بقای بخشی از تعهدات طرفین بعد از فسخ تجارت الکترونیکی.....
۲۹۵.....	ت.آثار تبعض فسخ در تجارت الکترونیکی.....
۲۹۶.....	ث.هزینه استرداد مبیع.....
۲۹۶.....	ح.حق حبس.....
۲۹۸.....	گفتار سوم: جبران خسارت.....
۲۹۸.....	الف.بهره و خسارات دیرکرد تأدیه.....
۲۹۹.....	ب.دریافت بدل مبیع.....
۳۰۰.....	ت.حفظ و نگهداری ثمن و مثن.....
۳۰۱.....	ث.دریافت هزینه‌های حفظ و نگهداری کالا.....
۳۰۳.....	نتیجه مباحث فصل

فصل دهم: مسقطات فسخ تجارت الکترونیکی..... ۳۰۷

۳۰۷.....	مقدمه.....
۳۰۹.....	مبحث نخست: مسقطات حق فسخ تجارت الکترونیکی در قانون تجارت الکترونیکی.....
۳۱۰.....	گفتار نخست: اسقاط اختیار پیش از عقد.....
۳۱۴.....	گفتار دوم: اسقاط اختیار در ضمن عقد.....
۳۱۷.....	گفتار سوم: اسقاط اختیار بعد از عقد.....
۳۱۹.....	گفتار چهارم: امضای لفظی عقد خیار.....
۳۲۲.....	گفتار پنجم: اسقاط اختیار با تصرف مالکانه ذوالخیار در مورد عقد.....
۳۳۲.....	گفتار ششم: قبض مبیع از سوی مشتری.....
۳۳۵.....	گفتار هفتم: مطالبه مبیع از سوی مشتری.....
۳۳۷.....	گفتار هشتم: اسقاط اختیار با جعل شرط تبعض صقّه در رد ثمن و مثن.....

۱۲ □ فسخ تجارت الکترونیکی در حقوق ایران

- گفتار نهم: سقوط و عدم سقوط خیار با رفع ضرر ۳۴۰
- گفتار دهم: عدم اعمال فوری خیار در موارد فوریت آن ۳۴۱
- مبحث دوم: مسقطات حق انصراف از ارتباط الکترونیکی در کنوانسیون ECC ۳۴۳
- گفتار نخست: عدم اعمال فوری حق انصراف از ارتباط الکترونیکی ۳۴۵
- گفتار دوم: بهره‌برداری از کالا و خدمات ۳۴۵
- گفتار سوم: تحصیل سود از کالا و خدمات ۳۴۶
- گفتار چهارم: تحصیل ارزش عمده از کالا و خدمات ۳۴۷
- گفتار پنجم: سقوط حق انصراف از ارتباط الکترونیکی مشتری با تلف و اتلاف مبیع ۳۴۸

فصل یازدهم: نتایج و پیشنهادات ۳۵۱

- مبحث نخست: نتایج ۳۵۱
- مبحث دوم: پیشنهادات ۳۶۶

ضمیمه ۳۷۱

- متن کامل کنوانسیون ارتباطات الکترونیکی در قراردادهای بین‌المللی
مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد در ۲۳ نوامبر ۲۰۰۵ (ECC) ۳۷۱
- فصل نخست: قلمرو اجرایی ۳۷۱
- فصل دوم: مقررات کلی ۳۷۲
- فصل سوم: به کارگیری ارتباطات الکترونیکی در قراردادهای بین‌المللی ۳۷۴
- فصل چهارم: مقررات نهایی ۳۷۸

کتاب‌نامه ۳۸۳

- اول: منابع فارسی ۳۸۳
- دوم: منابع عربی ۳۸۷
- سوم: منابع لاتینی ۳۹۰